

1997-2017: een balans van twee decennia immigratie in België

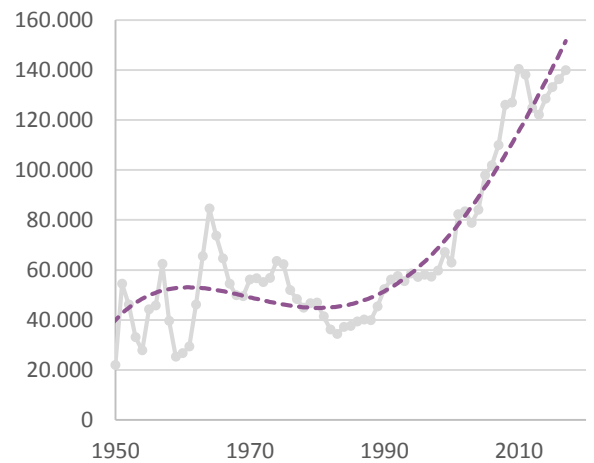
Immigratie van vreemdelingen groeit sinds de late jaren 1990

In de afgelopen jaren heeft het aantal binnenkomsten van vreemdelingen een historisch hoog peil bereikt. In 2010, 2011 en **ook in 2017, werden jaarlijks om en bij de 140.000 internationale immigraties geregistreerd.**

De **context** is sterk geëvolueerd.

- Naoorlogse periode tot de jaren 1960: de immigratie van vreemdelingen werd door de Belgische staat aangemoedigd en de pieken die in die periode van “rekrutering van arbeidskrachten” werden vastgesteld, kunnen als conjunctureel worden beschouwd.
- In het begin van de jaren 1990 neemt de stijging van het aantal binnenkomsten niet alleen sterk toe onder invloed van de gezinshereniging en van de Europese immigratie, maar doet er zich ook een derde belangrijk fenomeen voor, namelijk de aanzienlijke toename van het aantal asielaanvragen vanaf 1989. Het einde van de jaren 1990 en het begin van de jaren 2000 zijn gekenmerkt door een uitgesproken versnelling van de migratiebewegingen naar en vanuit België. Toch verloopt de curve van de binnenkomsten niet lineair en achter die globale tendens gaan er zeer gevarieerde migratiedynamieken schuil. De stijging die in de afgelopen jaren kon worden vastgesteld vindt echter plaats in een context die overduidelijk minder gunstig staat tegenover het openstellen van de landsgrenzen.

Immigratiestromen van vreemdelingen in België, 1950-2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

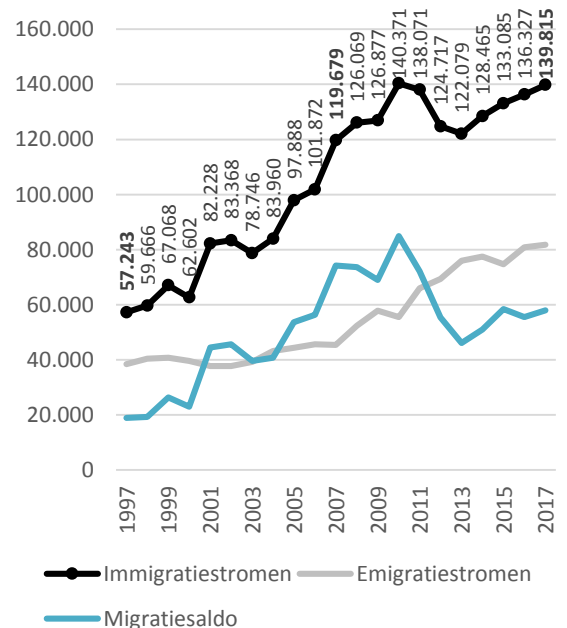

Een ruimschoots positief migratiesaldo

De mobiliteit van vreemdelingen verloopt in twee richtingen: ze komen het Belgisch grondgebied binnen en verlaten het. Sommigen vestigen zich hier permanent, terwijl anderen hun weg verder zetten naar andere bestemmingen of terugkeren naar hun land van herkomst.

- Hoewel België tegenwoordig vooral een immigratieland is, stijgen ook de emigraties duidelijk, in het bijzonder sinds het begin van de jaren 2000. Die tendens weerspiegelt **de toename van de algemene mobiliteit.**
- Algemeen beschouwd zijn de emigraties van vreemdelingen aanzienlijk minder omvangrijk dan de immigraties, **wat tot een positief en groeiend migratiesaldo leidt in de periode 1997-2010.**
- In de afgelopen jaren (2011-2017), is de immigratietendens minder duidelijk, terwijl de stijging van de emigraties blijft aanhouden, wat voor een kleiner migratiesaldo zorgt.

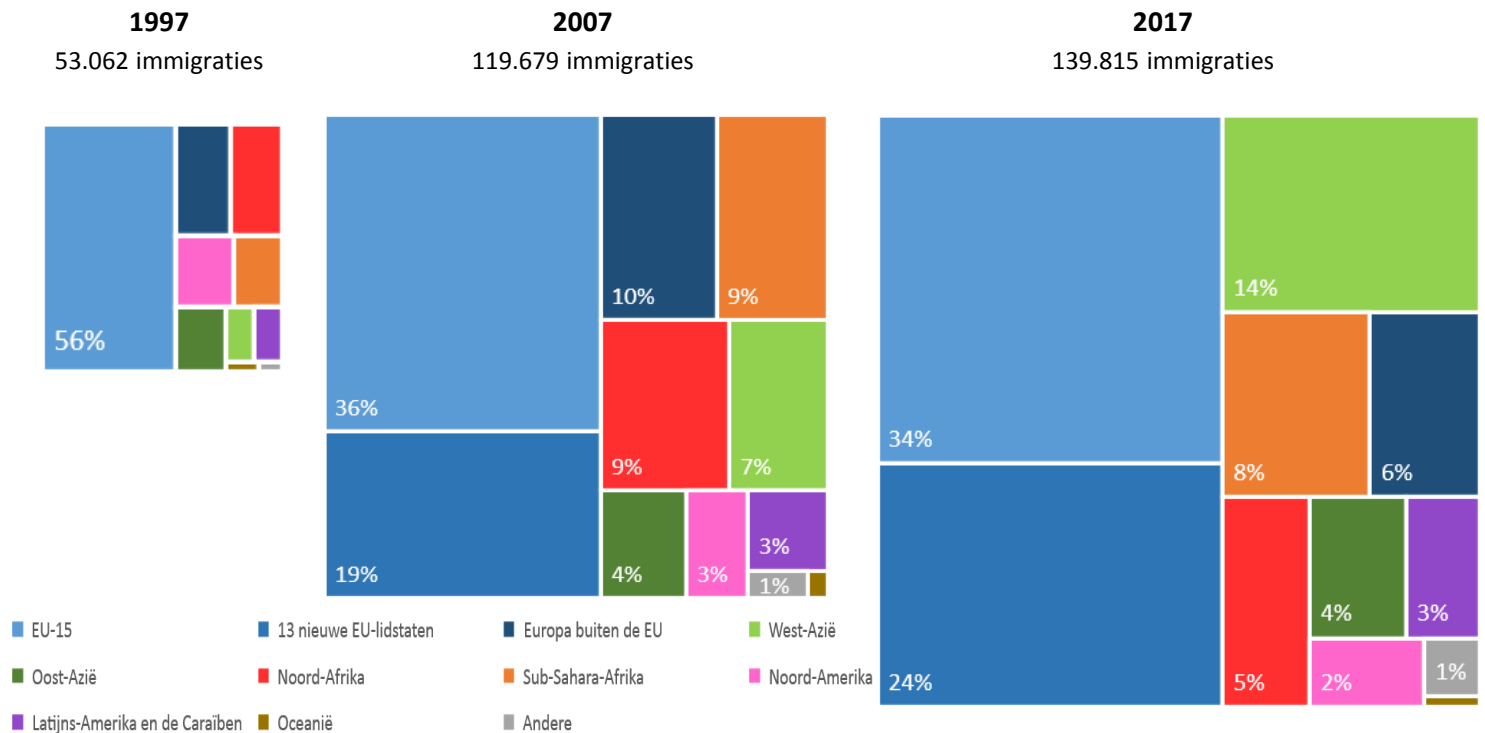
Evolutie van de immigratiestromen van vreemdelingen, migratiesaldo, 1997-2017 (Bron: Statbel, berekeningen Mvria)

Het **migratiesaldo** wordt gedefinieerd als het verschil tussen het aantal immigraties en het aantal emigraties gedurende een welbepaalde periode. Een positief migratiesaldo betekent dus dat het aantal binnenkomsten in die periode hoger ligt dan het aantal vertrekken. Wanneer het omgekeerde het geval is, heeft men het over een negatief migratiesaldo.

Herkomst van de immigranten: uiteenlopende migratiedynamieken

Samenstelling van de immigratiestromen van vreemdelingen in België volgens de regio van herkomst in 1997, 2007 en 2017
(Bron: Statbel, berekeningen Myria)

Voornaamste herkomstnationaliteiten van de immigranten in 1997, 2007 en 2017
(Bron: Statbel, berekeningen Myria)

De EU-burgers staan aan kop, vóór alle andere regio's, en vertegenwoordigen al verscheidene jaren lang meer dan de helft van de immigraties.

- In 1997, toen de EU nog 15 lidstaten telde, bedroeg hun aantal 56% van het totaal.
- Dit daalde zeer lichtjes tot 55% in 2007, na de uitbreiding met 12 nieuwe lidstaten in 2004 en 2007.
- Recent vertegenwoordigde de EU-28 (zonder België) 58% van de immigraties van vreemdelingen die in 2017 werden opgetekend.

Top 15 – 1997		Top 15 - 2007		Top 15 - 2017	
Frankrijk	7.577	Frankrijk	13.557	Roemenië	18.048
Nederland	6.524	Nederland	12.134	Frankrijk	13.611
Marokko	4.356	Polen	9.986	Nederland	9.459
Italië	3.301	Marokko	8.638	Italië	6.362
Duitsland	3.201	Roemenië	6.121	Syrië	5.955
V.S.	3.156	Turkije	3.963	Polen	5.787
V.K.	2.812	Duitsland	3.697	Marokko	5.225
Portugal	1.771	Italië	3.614	Bulgarije	5.193
Turkije	1.610	Bulgarije	3.233	Spanje	5.175
Spanje	1.325	DR Congo	2.902	Indië	3.812
Polen	1.098	Portugal	2.658	Portugal	3.809
DR Congo	905	V.S.	2.619	Afghanistan	3.694
Japan	804	Rusland	2.608	Duitsland	2.954
Griekenland	744	V.K.	2.291	Irak	2.548
Zweden	647	Spanje	2.273	V.S.	2.473
Andere	13.231	Andere	39.385	Andere	45.710
Totaal	53.062	Totaal	119.679	Totaal	139.815

Uiteenlopende migratiedynamieken kunnen uit deze tabel afgeleid worden.

- Sommige nationaliteiten blijven topposities innemen, zoals de **Fransen**;
- andere verliezen een aantal plaatsen in de rangschikking, zoals de **Marokkanen**;
- nog andere maken geleidelijk hun opwachting in de top 15, zoals de **Roemenen** sinds 2007 of, meer recent, de **Syriërs**.

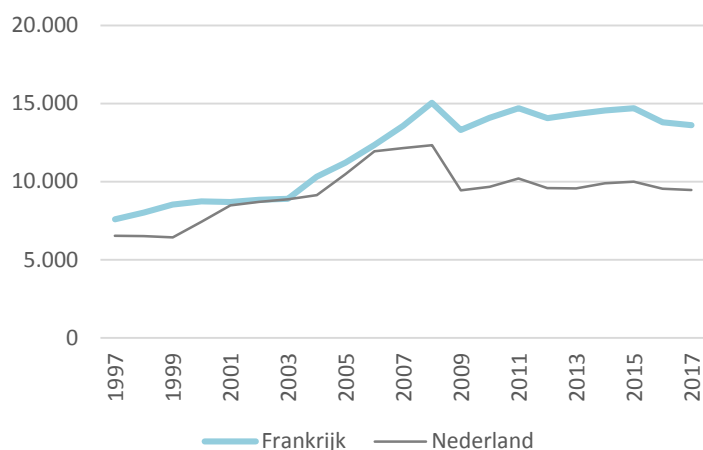
→ Uiteenlopende migratiedynamieken gaven aanleiding tot veranderingen in het profiel van de immigranten in de laatste twee decennia. Zo kan worden vastgesteld dat er een stijgend aandeel immigraties is uit de nieuwe EU-lidstaten, een proportionele daling van de immigraties uit de landen van de EU-15, een aanzienlijke en recente vermindering van de immigraties van Marokkanen en Turken en, tot slot, een toename van de immigraties uit West-Azië.

Profiel van de migranten

Achter een migratietendens die wereldwijd stijgt sinds het einde van de jaren 1990, kan er dus een vrij uiteenlopende migratieloga schuilgaan. Om de grote verscheidenheid van immigrantenprofielen wat meer in detail te onderzoeken, stellen wij voor om vier nationaliteiten die emblematisch zijn voor die diversiteit in detail te bekijken: de Fransen, de Marokkanen, de Roemenen en de Syriërs.

De Franse immigranten: een aanzienlijke en continue grensmigratie in België

Evolutie van de migratiestromen van Fransen en Nederlanders, 1997-2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

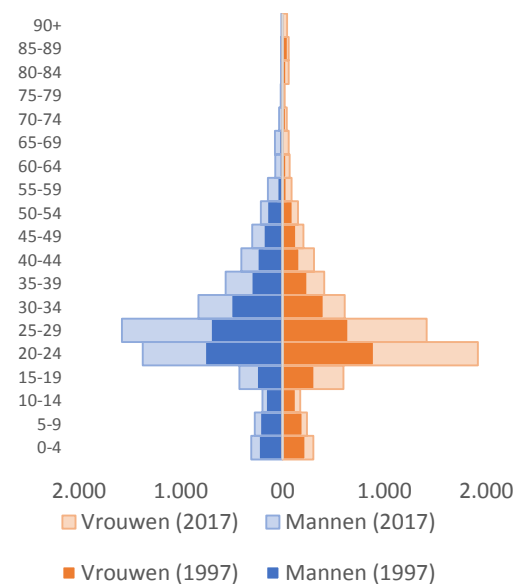

- Deze **oude grensmigratie is de afgelopen twee decennia vrij stabiel gebleven**. Vooral Frankrijk is gedurende verscheidene opeenvolgende jaren het voornaamste herkomstland van immigranten geweest (tussen 1997 en 2001 en opnieuw van 2004 tot 2014). Vanaf 2014 moest Frankrijk zijn leidersplaats afstaan aan Roemenië (zie verder).
- In demografische termen vertoont de **verdeling naar leeftijd en naar geslacht** van die populatie een **vrij klassiek patroon wat betreft immigranten**:
  - Er wordt een oververtegenwoordiging vastgesteld van jongeren op actieve leeftijd: meer dan de helft van de Franse immigranten zijn tussen 20 en 34 jaar oud wanneer ze in België aankomen.
  - Dit kenmerk is meer uitgesproken voor de recente immigraties (jongeren tussen 20-34 jaar vertegenwoordigden 57% van de immigranten die het land in 2017 binnenkwamen) dan voor de immigraties twee decennia eerder (52% voor de immigraties in 1997). Bejaarde personen en jonge kinderen zijn in de stromen aanwezig, maar niet overheersend (8% voor de kinderen tussen 0-9 jaar en 3% voor de personen van 65 jaar en ouder in 2017).
  - De verhouding mannen/vrouwen blijft dan weer vrij stabiel in de loop van de tijd en de percentages liggen dicht bij elkaar.
- Bij de statistieken over de afgifte van eerste verblijfstitels aan vreemdelingen, kan die informatie worden aangevuld door informatie te geven over de **wettelijke immigratiemotieven**. Van de 12.288 eerste verblijfstitels die in 2016 aan Fransen werden afgegeven, werd minder dan een derde afgegeven om familiale redenen en ongeveer een derde in het kader van een bezoldigde activiteit (werk als werknemer en als zelfstandige). Een aanzienlijk aandeel van de eerste verblijfstitels werd eveneens afgegeven in het kader van studies (15%) en in 14% van de gevallen konden de migranten voldoende bestaansmiddelen rechtvaardigen. Gemiddeld kwamen die twee categorieën proportioneel gezien vaker voor Franse onderdanen voor dan voor de andere nationaliteiten.

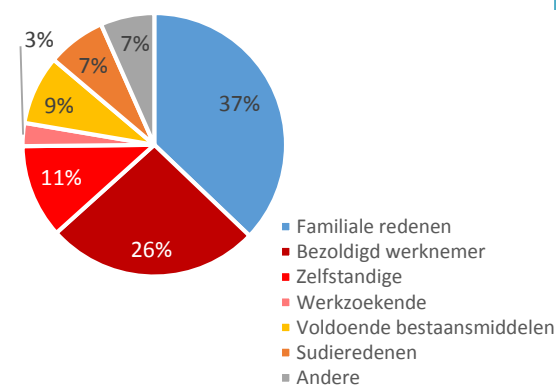
In 2017 waren ongeveer 2 immigranten op 10 in België afkomstig uit een van de buurlanden (Frankrijk, Nederland, Duitsland en Luxemburg).

- De immigraties uit de landen van de EU-15 zijn in absolute cijfers de afgelopen twintig jaar onafgebroken blijven stijgen.
- In verhouding tot het totaal aantal migraties van vreemdelingen daarentegen zijn ze aan het dalen, in het bijzonder sinds de toetreding van de nieuwe lidstaten van de EU.
- De nationaliteiten van de buurlanden (Frankrijk en Nederland) vertegenwoordigden 27% van alle immigraties in 1997, tegenover 17% in 2017, waardoor ze sinds 2014 de eerste plaats in de rangschikking hebben moeten afstaan aan Roemenië.

Leeftijdspiramide van de Franse immigranten, in 1997 en 2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

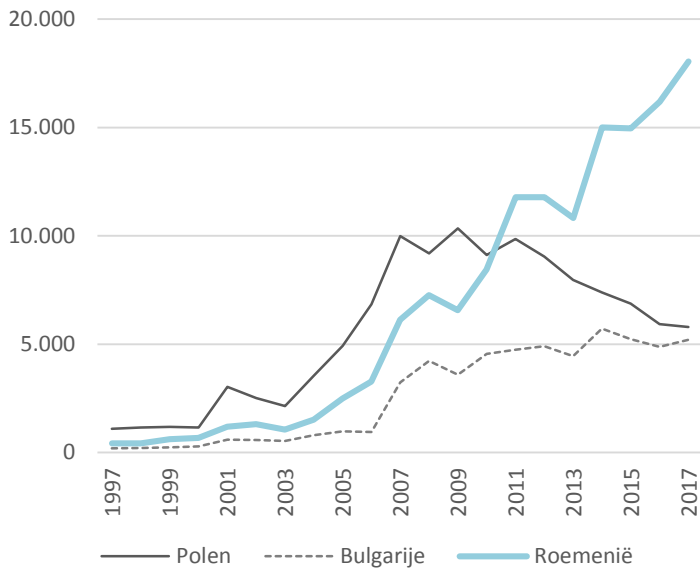

Verdeling van de eerste verblijfstitels afgegeven aan Fransen in 2016 (Bron: DVZ, Parlementaire vraag Bulletin 135, vraag n° 1278)

De Roemeense immigranten: een steeds mannelijkere en sterk werkgebonden migratie

Evolutie van de immigratiestromen van Roemenen, Polen en Bulgaren, 1997-2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

- Die toename van de immigraties gaat gepaard met **demografische veranderingen**:

- Terwijl in 1997 slechts 39% van de Roemeense immigranten mannen waren, is dit aandeel geleidelijk gestegen (56% in 2007) en bereikte 69% in 2017.
- De leeftijds piramide van de Roemeense immigranten in 2007 vertoont een evenwicht tussen de geslachten terwijl er in 2017 een flagrant overwicht is van mannen.
- Die verdeling naar leeftijd en geslacht wijst ook duidelijk op een oververtegenwoordiging van mannen op actieve leeftijd op de arbeidsmarkt: in 2017 vertegenwoordigen de mannen tussen 20 en 39 jaar 35% van het totale aantal Roemeense immigranten.

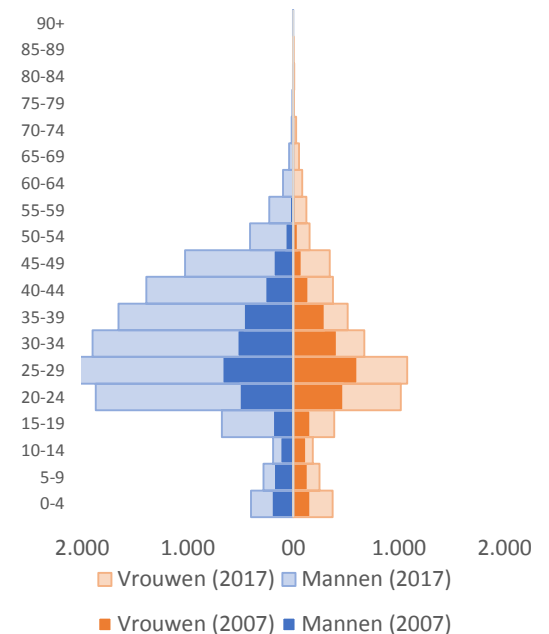
- Die leeftijdsstructuur doet vermoeden dat de recente Roemeense immigratie **in sterke mate gekenmerkt is door werkgebonden redenen**. Dat blijkt eveneens uit de cijfers over de eerste verblijfstitels:

- Van de 12.564 eerste verblijfstitels die in 2016 aan Roemenen werden afgegeven, had 47% betrekking op een **bezoldigde activiteit**. Het aandeel eerste verblijfstitels dat werd afgegeven aan **zelfstandigen** is daarbij bijzonder frappant (27%) en ligt veel hoger dan het gemiddelde van alle andere EU-nationaliteiten samen (11%). De Roemenen onderscheiden zich duidelijk van de andere EU-nationaliteiten, aangezien zij alleen 44% van de eerste verblijfstitels vertegenwoordigen die in het kader van een zelfstandige activiteit werden afgegeven.

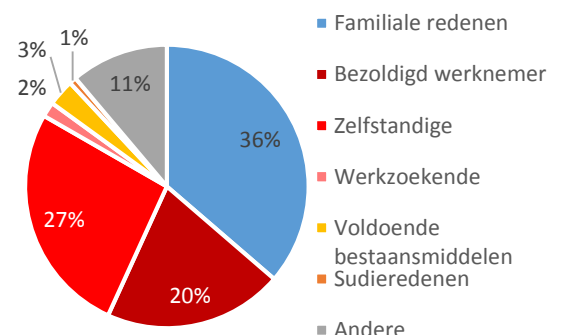
Sinds 2014 halen de Roemenen de Fransen in wat betreft immigraties van vreemdelingen naar België. Sindsdien staan ze bovenaan de ranglijst.

- Verscheidene jaren bekleedden de Fransen de eerste plaats wat de immigraties naar België betreft.
- In 2014 werden ze voorbijgestoken door de Roemenen die de rangschikking sindsdien onafgebroken aanvoeren.
- In 2017 werden ongeveer 18.000 immigraties van Roemenen geregistreerd in België, ofwel 5 maal meer dan in 2006, net voor de toetreding van Roemenië tot de EU.

Leeftijdspiramide van de Roemeense immigranten, in 2007 en 2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

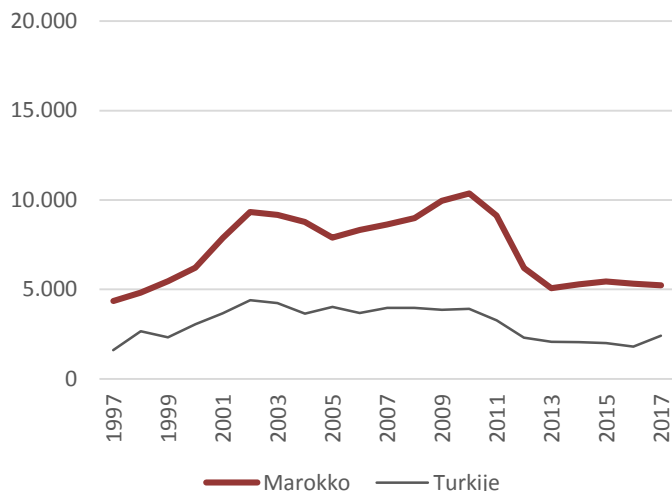

Verdeling van de eerste verblijfstitels afgegeven aan Roemenen in 2016 (Bron: DVZ, Parlementaire vraag Bulletin 135, vraag n° 1278)

De Marokkaanse immigranten: een oude migratie die recent wordt afgeremd door een strenger gezinsherenigingsbeleid

Evolutie van de migratiestromen van Marokkanen en Turken, 1997-2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

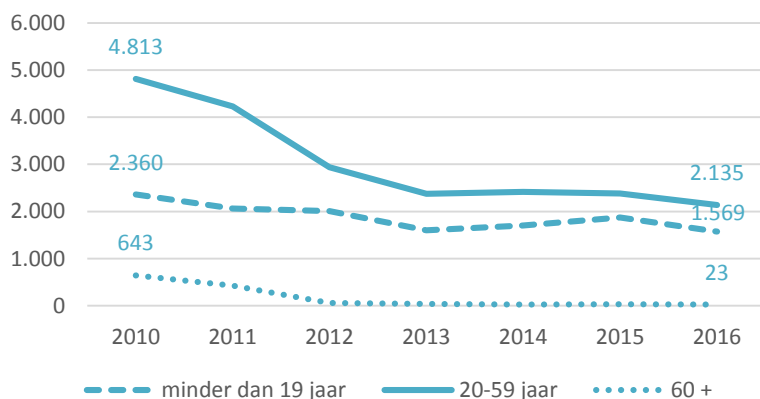

- De gegevens over de **afgifte van de eerste verblijfstitels** geven bijkomende informatie over deze tendens die zich in de loop van het laatste decennium aftekent:

- In 2010 werd de overgrote meerderheid (75%) van de eerste verblijfstitels afgegeven aan Marokkaanse onderdanen om **familiale redenen**.
- In 2016 ligt dit percentage lager, maar blijft nog altijd zeer aanzienlijk (68%). De drastische vermindering van het aantal eerste verblijfstitels om familiale redenen tussen 2010 en 2016 is opmerkelijk, vooral voor personen in de leeftijd tussen 20 en 59 jaar.

- Op politiek vlak werden in die scharnierperiode **belangrijke veranderingen doorgevoerd in de gezinshereniging**. Een nieuwe wet, die op 8 juli 2011 werd aangenomen en op 22 september van hetzelfde jaar van kracht werd, voert een ingrijpende wijziging door van de regels die de voorwaarden vastleggen van de gezinshereniging. Deze nieuwe maatregelen raken in het bijzonder de personen van Marokkaanse origine.

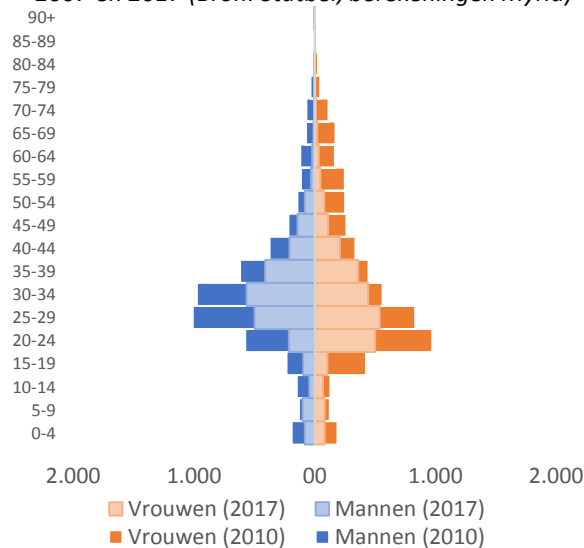
Evolutie van het aantal eerste verblijfstitels afgegeven om familiale redenen aan Marokkanen volgens leeftijdsgroep 2010-2016 (Bron: DVZ, Eurostat, berekeningen Myria)

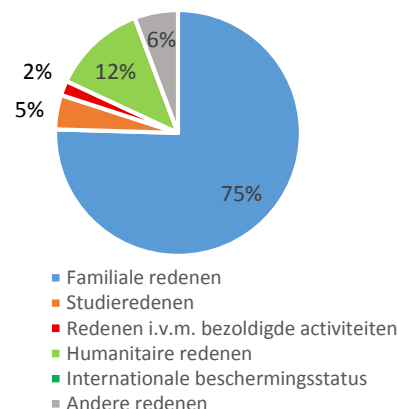
De Marokkaanse immigratie vormt al meer dan vijftig jaar lang een van de voornaamste immigratiestromen uit derde landen.

- Tussen 2002 en 2010 schommelde het jaarlijks aantal immigraties vanuit Marokko tussen 8.000 en 10.000 personen, ongeveer 10% van alle immigraties van vreemdelingen in België. Vanaf 2010 begonnen die stromen echter sterk af te nemen. Tussen 2010 en 2017 keerde die beweging om: het aantal immigraties naar België verminderde met de helft en het aantal van 10.000 jaarlijkse immigraties nam af tot ongeveer 5.000 immigraties per jaar.
- Tussen 1997 en 2015 was Marokko verreweg het belangrijkste land van waaruit de immigranten afkomstig waren. In 2002 en 2003 voerde Marokko zelfs de algemene rangschikking aan en stak het de immigraties uit Frankrijk en Nederland voorbij. In die situatie kwam pas verandering vanaf 2016: in 2016 en 2017 ging Syrië Marokko in de rangschikking vooraf, waarbij dit laatste land een zeer aparte immigratie heeft (zie verder). **Sinds twee jaar is Marokko dus niet langer het belangrijkste niet-EU land van herkomst van de migranten in België.**

Leeftijdspiramide van Marokkaanse immigranten, in 2007 en 2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

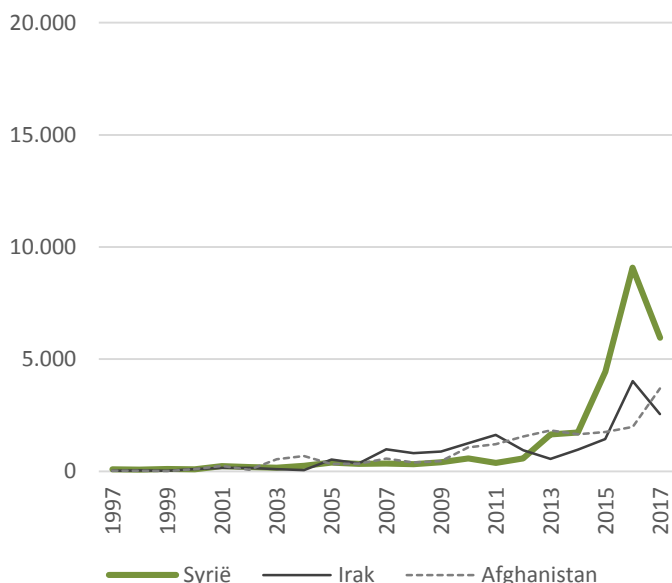

Verdeling van de eerste verblijfstitels afgegeven aan Marokkanen volgens het motief in 2010 (Bron: DVZ, Eurostat, berekeningen Myria)

De Syrische immigranten: na de asielstromen breekt de tijd van de gezinsherenigingen aan

Evolutie van de migratiestromen van Syriërs, Afghanen en Irakezen, 1997-2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

In de afgelopen jaren is het aantal in België geregistreerde immigraties van Syriërs sterk toegenomen, waardoor Syrië in 2016 en 2017 binnenkomt in de top 5 van herkomstlanden van immigranten.

- In de loop van 2016 werden in België meer dan 9.000 immigraties van Syriërs geregistreerd, oftewel tweemaal meer dan in 2015 en vijfmaal meer dan in 2014.
- Daardoor kwam Syrië in 2016 op de vierde plaats van de voornaamste herkomstnationaliteiten van immigranten in België, na de Roemenen, de Fransen en de Nederlanders.
- Dit is een vrij ongekeerde evolutie, aangezien de voornaamste migratiestromen naar België historisch gezien vooral betrekking hadden op EU-burgers, met uitzondering van de Marokkaanse en Turkse onderdanen die altijd een belangrijke plaats hebben ingenomen in de immigratiecijfers.
- Vanaf 2017 nemen de migratiestromen van Syriërs opnieuw af (ongeveer 6.000) en volgen - met enkele maanden verschil - de tendens van de asielaanvragen.

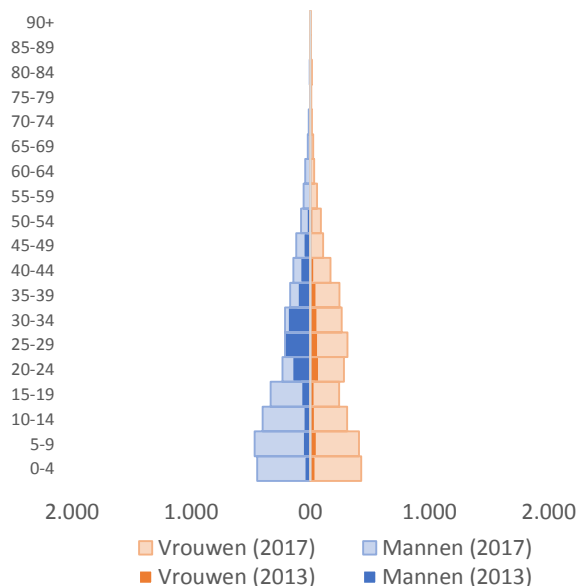
- In demografische termen stellen we een **snelle verandering vast van de samenstelling van de Syrische populatie** die in België aankomt:

- In 2013, het jaar vanaf hetwelke een aanzienlijk en aanhoudend aantal immigraties wordt vastgesteld (1.640), waren twee derde van de immigranten mannen en was de helft van hen tussen 20 en 34 jaar oud.
- In 2017 was de verdeling naar leeftijd en naar geslacht ingrijpend gewijzigd. Er wordt een evenwicht vastgesteld tussen het aantal mannen en het aantal vrouwen (49% mannen, 51% vrouwen) en er worden ongeveer evenveel jongeren van minder dan 18 jaar geteld (49%) als personen van meer dan 20 jaar. In 2013 waren slechts 21% van de immigranten minder dan 18 jaar oud.

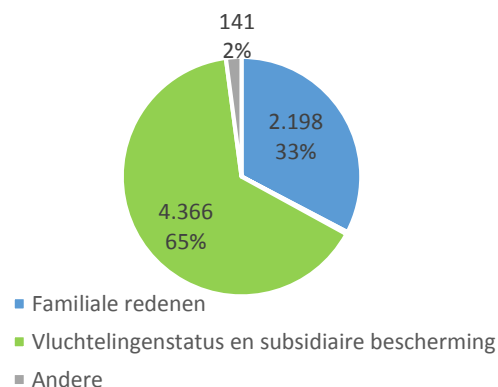
- Die veranderingen wat de leeftijdsstructuur en het geslacht betreft, weerspiegelen ook een **evolutie van het type migratie**.

- In 2013 hadden meer dan 80% van de Syriërs aan wie een eerste verblijfstitel werd afgegeven een internationale beschermingsstatus (vluchteling of subsidiaire bescherming) gekregen nadat in België een asielprocedure was opgestart. Voor het overige hadden 14% die eerste verblijfstitel gekregen om familiale redenen en 3% om humanitaire redenen.
- In 2017 is de verhouding gewijzigd: 65% zijn begunstigden van internationale bescherming en aan 33% werd de eerste titel afgegeven om familiale redenen. Er dient te worden opgemerkt dat er zich in die laatste categorie een deel kinderen bevinden die in België zijn geboren.

Leeftijdspiramide van de Syrische migranten, in 1997 en 2017 (Bron: Statbel, berekeningen Myria)

Verdeling van de motieven van de eerste titels die werden afgegeven aan Syriërs in 2016 (Bron: DVZ, Eurostat, berekeningen Myria)

Conclusie

1997-2017: in deze twee decennia van migratie in België hebben er zich talrijke veranderingen voorgedaan. Het einde van de jaren 1990 wordt gekenmerkt door een toenemende immigratie van vreemdelingen in België. Het aantal binnenkomsten van vreemdelingen heeft immers een historisch hoog peil bereikt, met in sommige jaren bijna 140.000 jaarlijkse immigraties. Achter die versnelling van de migratiebewegingen naar en vanuit België zijn diverse migratiedynamieken aan het werk die in dit artikel worden bestudeerd. Zo kan worden vastgesteld dat er een stijgend aandeel immigraties is uit de nieuwe EU-lidstaten, een proportionele daling van de immigraties uit de landen van de EU-15, een aanzienlijke en recente vermindering van de immigraties van Marokkanen en Turken en, tot slot, een toename van de immigraties uit West-Azië, in het bijzonder uit landen in oorlog.

Om die veranderingen en die verscheidenheid aan profielen te illustreren, werden vier nationaliteiten speciaal uitgekozen.

- De **Franse immigranten**, die kenmerkend zijn voor een stabiele en numeriek aanzienlijke grensmigratie;
- de **Roemeense immigranten**, die een steeds mannelijkere en sterk werkgebonden migratie weerspiegelen;
- de **Marokkaanse immigranten**, voorbeeld van een oude migratie die echter recent werd afgeremd door een strenger gezinsherenigingsbeleid;
- en, tot slot, de **Syrische immigranten**, gekenmerkt door een asielmigratie die recent samengaat met gezinsherenigingen.

Uiteindelijk tonen verscheidene indicatoren aan dat **de huidige context ondanks de wereldwijd stijgende tendens steeds minder gunstig staat tegenover het open stellen van de Belgische grenzen.** Veeleer dan een lineaire tendens, lijken er zich twee fasen af te tekenen.

→ **Tussen het einde van de jaren 1990 en 2010**, weerspiegelen verscheidene indicatoren immers een zekere **openheid ten aanzien van deze wereldwijde mobiliteit.** De opeenvolgende toetredingen van nieuwe lidstaten tot de EU leidden tot intensievere uitwisselingen met nieuwe landen en de mobiliteit van de EU-burgers voedde in grote mate de immigratiestromen naar België. Met een tussenperiode van tien jaar, konden door twee campagnes enkele tienduizenden personen in precair of irregulier verblijf worden geregulariseerd. Op tien jaar tijd was het aantal immigraties meer dan verdubbeld.

→ Nochtans **wijzen meerdere elementen er sinds 2010 op dat de migratiecontext in België aan het veranderen is.** Het aantal immigraties van vreemdelingen schommelt zonder echt toe te nemen. Regularisatieoperaties zoals ondernomen door de Belgische regeringen in 1999 en in 2009, zijn tegenwoordig niet meer aan de orde. Het migratiebeleid inzake gezinshereniging wordt strenger, wat rechtstreekse gevolgen heeft voor de oude migratiestromen in België. Meer recent boden de asielstromen toegang tot het Belgisch grondgebied aan personen die bescherming nodig hebben. Ondanks hun zichtbaarheid in de media vertegenwoordigen die stromen nochtans slechts een minderheid van de totale stromen.

Myria, het Federaal Migratiecentrum, is een autonome openbare instelling. Het **analyseert migratie, verdedigt de rechten van vreemdelingen en strijdt tegen mensenhandel en mensensmokkel.**

Myria wil de cijfers over migratie toegankelijker, begrijpelijker en bruikbaar maken voor iedereen.

De meest recente Myriatics:

- Myriatics 7 - juni 2017: *Migratie in cijfers*
- Myriatics 8 - november 2017: *Migratie- en asielstromen: de cijfers ontrafeld*
- Myriatics 9 - mei 2018: *Vergrijzing en immigratie: een grote uitdaging voor Europa*

Deze Myriatics is gebaseerd op een artikel gepubliceerd in het Quêtelet Journal van het Demografisch Onderzoekscentrum van UCL. Raadpleeg het hier.